קראי למה לי קרבנו ולא קרבן חבירו קרבנו א ולא קרבן עובד כוכבים קרבנו לרבות ב כל בעלי קרבן לסמיכה: היורש סומך: תני רב חנניה קמיה דרבא יורש אינו סומך יורש אינו מימר והא אנן תנן היורש סומך ומביא את נסכיו ומימר אמר ליה (א) איפכא א"ל (ב) לא מתניתין ג) מני רבי יהודה היא ד) דתניא יורש סומך יורש מימר רבי יהודה אומר יורש אינו סומך יורש אינו מימר מאי טעמא דר' יהודה קרבנו ולא קרבן אביו ויליף תחלת הקדש מסוף הקדש מה סוף הקדש יורש אינו סומך אף תחילת הקדש יורש אינו מימר ורבנן ה המר ימיר לרבות את היורש ויליף סוף הקדש מתחילת הקדש מה תחלת הקדש יורש מימר אף סוף הקדש יורש סומך ורבנן האי קרבנו מאי עבדי ליה קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים קרבנו ולא קרבן חבירו קרבנו לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה ורבי יהודה לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה ואי נמי אית ליה עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקא אייתרו ליה תרי קראי חד קרבנו ולא קרבן אביו ואידך לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה ורבי יהודה האי המר ימיר מאי עביד ליה מיבעי ליה לרבות את האשה דתניא לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר מה ו) סופינו לרבות ג את האשה תלמוד לומר המר ימיר ורבנן דרשי מואם ור' יהודה ואם לא דריש:

מתני' ז) הכל סומכין ח חוץ מחרש שוטה וקטן וסומא ועובד כוכבים והעבד והשליח והאשה ה וסמיכה שירי מצוה ו על הראש בב' ידים ז ובמקום שסומכין שוחטין ט) ח ותכף לסמיכה שחיטה:

גמ' ט בשלמא חרש שוטה וקטן דלאו בני דעה נינהו עובד כוכבים נמי ג) י בני ישראל סומכין י) ואין עובדי כוכבים סומכין אלא סומא מאי טעמא לא רב חסדא ורב יצחק בר אבדימי חד אמר אתיא סמיכה סמיכה מזקני ד) עדה וחד אמר אתיא סמיכה סמיכה מעולת ראיה ולמאן ה) דאמר מעולת ראיה מ"ט לא יליף מן זקני עדה דנין

רש"י

י) קרבנו. י] דתלת יא) קרבנו כתיבי בעניינא דשלמים (ויקרא ז) שלשה מינייהו דריש להו התם לדרשא אחרינא ושלשה דריש הכא: ולא הבכור. טעון סמיכה: מעשר שמקדש לפניו ולאחריו. כדאמר (בכורות דף ס.) קרא לתשיעי עשירי וכו': איכא למיפרך. דלא הוו צריכי קראי דאפילו לא מיעט רחמנא מקרבנו לא הוית ילפת מתשלמים מה לשלמים כדין הוא דטעונים סמיכה שכן טעונין תנופת חזה ושוק תאמר בהלו דאין טעונין תנופה ולמה לי קראי: (ב) ודאי לא צריכי קראי אלא אסמכתא בעלמא אלא עיקר קראי למה לי הואיל ואסמכתא נינהו ט): ולא קרבן חבירו. שאין אדם סומך על קרבן חבירו: ולא על קרבן עובד כוכבים. יו] דסמיכה בבעלים בעינן: כל בעלי קרבן. מי שיש לו חלק בקרבן סומך (ג) עליו: ח] ורבי חנניה אמר ליה איפכא. כלומר דלתני י) יורש סומך ויורש מימר כי היכי דלא תקשה ליה מתניתין: אמר ליה לא צריכא. דמתניתא דתני אינו סומך ואינו מימר רבי יהודה היא: ויליף תחלת הקדש. דהיינו תמורה שמקדישה תחילה מסוף הקדש מסמיכה שהוא סומך בשעת שחיטה דתכף לסמיכה שחיטה: יורש אינו סומך. כדאמר קרבנו ולא קרבן אביו: עובד כוכבים וחבירו מחד קרא נפקא. דזה וזה אינו יב] שלך ותרוייהו מהאי טעמא הוא דסמיכה בבעלים בעינן: אינו מדבר אלא בלשון זכר. לא יחליפנו ולא ימיר בלשון זכר הוא: מה סופינו. כלומר היאך נרבה את האשה: תלמוד לומר המר ימיר. לרבות את האשה: ורבנן. נפקי לאשה מואם: גמ' אתיא סמיכה. לכל קרבן מסמיכה דזקני עדה דפר העלם דבר של צבור דמה להלן סומא לא דאמרינן (סנהדרין דף יז.) אתך (במדבר יא) בדומין לך: מעולת ראייה. דהתם כתיב (שמות כג) יראה יראה ואמרינן (חגיגה דף ד.) פרט לסומא:

רש"י כת"י

ולא קרבן חבירו. [דלא בעין סמיכה [בשל חבירו]: כל בעלי קרבן. שאם [היה להם כ) בשותפות] קרבן אחד סומך עליו ולא [מתחייבי לסמוך] כולם: איפכא. אהפך: ה"ג מתניתין ר' יהודה היא: תחלת הקדש. תמורה [השתא] כשממיר הוא תחילה להקדישה: [מסוף הקדש]. סמיכה דמה [סמיכה] ל) אין לאחר סמיכה דקסבר אחד [סומך] לכולם: עכו"ם וחבירו מחד קרא נפקא [דמשלו] ולא השלים בין שלומו של עכו"ם ובין שלומו של ישראל: שכל הענין. של תמורה: מה סופינו לרבות. אחר שסופינו לרבות את האשה: מתני' וסמיכה שירי מצוה. דאינו מעכב כפרה: במקום שסומכין שוחטין. באותו מקום ולא יזיזנה [ממקומה]: גמ' מזקני העדה. לאו סומין נינהו כדאמרי' בסנהד' מ) [מקים] ריבים לנגעים [ועוד] כשם שבית דין מנוקין בצדק כך מנוקים ממום דכתיב נ) כלך יפה רעיתי ומום אין בך ס): מעולת ראייה. דבעי סמיכה התם סומין לא [דכתיב] ע) יראה יראה ואמרי' פ) אבל סומין לא:

תוספות

קראי למה לי. פי' בקונטרס דתלת קרבנו כתיבי בשלמים בויקרא ואם מן הצאן קרבנו אם כבש הוא מקריב קרבנו וסמך ידו על ראש קרבנו ובת"כ משמע דאקרבנו דעז קאי והתם לא כתיבי אלא תרי ואם עז קרבנו והקריב ממנו קרבנו וסמך ידו על ראשו חשיב כמו קרבנו: תחלת הקדש מסוף הקדש. תמורה מסמיכה ובנזיר בפרק בית שמאי (דף לא.) חשיב לתמורה סוף הקדש אבל הכא לגבי סמיכה חשיב תחלת הקדש ואית ספרים דגרסי הכא איפכא ובפ' הזהב (ב"מ נה.) נמי קרי תמורה סוף הקדש לגבי חילול: קרבנו ולא קרבן עובד כוכבים. הא דדרשינן בפרק כל המנחות באות מצה (לעיל סא:) בני ישראל סומכין ואין העובדי כוכבים סומכין פירשתי שם ט): לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה. ק) פי' בקונ' אחד סומך על ידי כולן ובריש תמורה (דף ב.) פירש בקונט' דלא סמכי כלל ויש ספרים שכתוב שם מ"ט דלא מייחד קרבן דידהו משמע כפירושו אבל קשה דלקמן ר) אמרי' קרבנו לרבות כל בעלי סמיכה שיכול ומה תנופה שנתרבתה בשותפין מתמעטה ש) במחוברין סמיכה שלא נתרבתה בשותפין אינו דין שתתמעט ת) במחוברין משמע דאי לאו קרא הוה אמינא דהוי כתנופה דאחד מניף על ידי כולן וכאן נמי אחד סומך על ידי כולן: מיבעי ליה לרבות את האשה. תימה דבפרק אין מעמידין (ע"ז כז.) שמעינן ליה לר' יהודה גבי המול ימול דברה תורה כלשון בני אדם ושמא במקום שהפסוק מוכיח לא אמרינן א): לפי שכל הענין כולו אינו מדבר אלא בלשון זכר. בכמה מקומות בעי קרא למעט אשה כגון בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות ב) וכן (סוטה דף כג:) בגניבתו ולא בגניבתה אע"פ שכל הענין אינו מדבר כולו אלא בלשון זכר משום להשוות הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה (קדושין דף לה.) אלא הכא היינו טעמא כדמפרש בריש תמורה (דף ב:) מהו דתימא הני מילי עונש דשוה בין ביחיד בין בציבור אבל הכא כיון דעונש שאינו שוה בכל הוא דתנן אין הציבור והשותפין עושין תמורה אשה נמי כי עברה לא תילקי קמ"ל וא"ת ולמה ליה למימר שכל הענין כולו הוה ליה למימר לפי שיש לנו ללמוד תחלת הקדש מסוף הקדש דכי היכי דאינה סומכת אינה ממירה ועוד קשה דנילף סוף הקדש כגון שחיטה מתחילת הקדש כגון סמיכה ובעי שחיטה בבעלים ומיהו בזה י"ל כדאמר בהקומץ רבה (לעיל יט.) דגלי רחמנא בפרו של אהרן ושחט את פר החטאת אשר לו מכלל דבעלמא לא בעינן בעלים ועוד קשה הא דתנן בריש תמורה (דף ז:) דאין כהנים ממירין בבכור משום דכתיב הוא ותמורתו יהיה קדש היכן קדושה חלה בבית בעלים אף תמורה בבית בעלים תיפוק ליה דילפינן תחילת הקדש מסוף הקדש מסמיכה דבעלים ועוד קשה דבעי התם בתמורה (דף ג:) עובד כוכבים מהו שימיר נילף מסמיכה דאין עובד כוכבים סומך ויש לומר דדווקא גבי יורש גמרי מהדדי דהאי חשיב קרבנו לגבי האי אבל בעלמא לא ילפי מהדדי כלל: ורבי יהודה ואם לא דריש. הא דבעלמא דריש ר' יהודה וי"ו פירשתי בסוף התכלת (לעיל נא: ד"ה וי"ו): הכל סומכין. בריש ערכין (דף ב.) אמרי' הכל לאיתויי יורש ותימה הא תנא ליה רישא וכמו כן קשה מהכל ממירין דאמרי' התם בריש תמורה (דף ב.) דהכל לאיתויי יורש ודלא כרבי יהודה ומתני' דלעיל שמעינן לה דאוקימנא דלא כר' יהודה וי"ל דאורחיה דתנא הכי כיון דלא מייתר ליה בבא בכך רגיל לשנות תיבה אחת אגב אורחיה אע"ג דתני לה בהדיא בשאר דוכתי כדאשכחן בכתובות בפ' נערה (דף מח: ושם) דתנן לעולם היא ברשות האב כו' מפרש בגמ' מאי לעולם לאפוקי ממשנה ראשונה אע"ג דמשנה ראשונה ואחרונה תנן בפרק אע"פ (שם נז.) וכן בריש יבמות (דף ג.) תנן פוטרות משום דלאי תנא אוסרת ה"א אוסרת לייבם אבל מיחלץ חלצה אע"ג דהא מילתא שמעינן מכמה מתני' דאפי' חליצה לא בעי כדקתני (שם דף ב.) כל היכולה למאן ולא מיאנה צרתה חולצת ולא מתייבמת אלמא דליך אפי' חליצה לא בעו עוד תנן (שם דף יג:) חלצו בית הלל מכשירין ולא בעיא חליצה אפי' מדרבנן היו פוסלין כדאשכחן בריש החולץ (שם לו:) גבי מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה דאם אשת כהן איכא חולצת שלא תיפסל לו ובריש ברכות (דף ב. ושם) נמי אמרינן מילתא אגב אורחיה קמ"ל העריב שמשו אוכל בתרומה אע"פ שהיא משנה במסכת נגעים (פי"ד מ"ג) ג): רב חסדא ורבי יצחק בר אבדימי. כאן ולקמן בפרק שתי הלחם (דף נח.) משמע שהיה חברו של רב חסדא והוא היה רבו

מסורת הש"ס

א) [תמורה ב. ערכין ב. כל הסוגיא], ב) [תמורה ב: ע"ש], ג) ערכין ב. [חולין ב: ע"ש], ד) [ברכות מב. ביצה כ. זבחים לג.], ה) [חגיגה ב: וש"נ], ו) [עי' תוס' סוכה מב: ד"ה לרבות ותוס' סנהדרין פו. ד"ה כגון], ז) [מכאן שייך עוד לעמ' הקודם], ח) נ"ל שבה, ט) ע"כ שייך לעמוד הקודם, י) נ"ל ולאתוי. ל"ק, כ) [נדל"ל בשותפות קרבן מתחייבי], ל) אולי צ"ל דמה סוף כו' הס"ד ומה"ד לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה לית ליה. דקסבר כו', מ) דף לד., נ) שה"ש ד, ס) סנהדרין לו., ע) שמות כג, פ) חגיגה ב., צ) [ד"ה מלינו ע"ש], ק) כן פירש רש"י בריש ערכין ולקמן בגמרא ריש דף לג. ר) [דף לג.], ש) צ"ל בחוברין, ת) צ"ל במחוברין. צ"ק, א) [ועי' היטב תוס' סוטה כג. ד"ה ילדי יונתן ותוס' לעיל יח: ד"ה מאי האכל], ב) [קדושין לו.], ג) [וע"ע תוס' זבחים כח. ד"ה איש].

הגהות הב"ח

(א) גמרא א"ל לא צריכא מתניתין מני: (ב) רש"י ד"ה איכא וכו' ולמה לי קראי ומשני והאי כצ"ל והד"א: (ג) ד"ה כל בעלי וכו' עליו הס"ד ואח"כ מ"ה אמר ליה ר' חנניה איפכא:

רבינו גרשום

קראי למה לי. דתלתא קרבנו כתיבי: לרבות כל בעלי קרבן. כל שיש להן חלק לסמיכה: א"ל איפכא. כלומר אהפך כדי שלא תקשי לי המשנה: א"ל רבא לא צריכא דמתני' ר' יהודה היא: יליף תחלת הקדש כשממיר היינו כמקדישו תחלה מסוף הקדש סמיכה דסמיכה בשעת שחיטה היא שעה שמבערו מן העולם: יורש אינו סומך כדקאמרת קרבנו ולא של אביו: עכו"ם וחבירו מחד קרא נפיק דזה וזה אינו שלו: אינו מדבר אלא בלשון זכר דכתיב ולא יחליפנו ולא כתיב ולא תחליפנו: אתיא סמיכה סמיכה מזקני העדה. והם מנוקים מכל מום:

שיטה מקובצת

א) ליה איפכא ראות י' נמחק: ב) תיבת מני נמחק: ג) בני ישראל. עיין תוס' לעיל דף סא ע"ב: ד) מזקני העדה. נמחק: ה) דיליף מעולת ראיה דאמר נמחק: ו) קרבנו ששה קרבנו עובד כוכבים בעניינא: ז) עובד כוכבים א) לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה בבעלים בעינן וכל מי שיש לו כו': ח) איתיה אמר ליה רב חנניה איפכא: ט) אינו שלו:

א) אולי צ"ל הס"ד ומה"ד לרבות כו'.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ה:
מח ב מיי' שם פ"ט הלכה טו:
מט ג מיי' פ"א מהל' תמורה הלכה ז:
נ ד מיי' פ"ג מהלכות מעה"ק הלכה ח:
נא ה מיי' שם הל' יג:
נב ו מיי' שם הל' יג:
נג ז ח מיי' שם הל' יג:

תורה אור השלם

1. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹּדֶשׁ: ויקרא כז י

2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיי מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

מוסף רש"י

יורש. אדם שהפריש אביו קרבן ולא הספיק להקריבו עד שמת (ערכין ב.). סומך. על קרבן אביו שהפרישו אביו בחייו ולא הספיק להקריבו עד שמת (תמורה ב.). יורש מימר. שהמיר בקרבן שהפריש אביו בחייו שתמורתו תמורה (שם). מאי טעמא דר' יהודה. דאמר יורש אינו ממיר (שם). קרבנו. גבי סמיכה כתיבי תלתא קרבנו גבי שלמים בויקרא ודריש ר' יהודה לחד מינייהו קרבנו ולא קרבן אביו (שם). תחלת הקדש. תמורה שהיא תחלת הקדשה של בהמה זו סוף הקדש. סמיכה שהוא סומך לשחיטה (ערכין שם). ולי קשיא והא קרי לתמורה סוף הקדש במסכת נזיר (דף לא.) משום דלא איירי התם בסמיכה כלל והויא לה תמורה סוף הקדש לגבי קרבן שהמירו בו דאותו קרבן הוי ראשון ותחלופיו הוי שני, אבל הכא דקא משתעין בסמיכה הויא לה תמורה תחלת הקדש לגבי סמיכה שהיא לבסוף שתכף לסמיכה שחיטה (תמורה שם). לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה. חמשה שהביאו קרבן אחד בשותפות כולן צריכין לסמוך עליו ואין אחד סומך עליו (ערכין שם). שאם נשתתפו ב' או ג' על קרבן אחד, קרינא בכל חד וחד קרבנו וכולן סומכין בו (תמורה שם). לית ליה. דס"ל אחד סומך לכולן ולא הוי כסומך על קרבן חבירו הואיל והוא שייך ביה (ערכין שם). דהאי אינו טעון סמיכה כיון דלא מייחד קרבן דידהו כלומר כיון דלא הוי חטוט לכל אחד ואחד וכו' כתיב קרא לקרבנו ולא קרבן אביו (תמורה שם). עובד כוכבים וחבירו. דאין ישראל סומך על קרבן עכו"ם, ולא על קרבן ישראל חבירו מחד קרא נפקי. דהני לאו קרבנו נינהו, אבל אביו איצטריך קרא דסד"א קרבנו קרינא ביה הואיל ויורש הוא (ערכין שם). דמשמע קרבנו ולא שלו הוא בין של ישראל בין של עכו"ם. דלמעוטי עכו"ם עצמו שלא יסמוך לא צריך דאמרינן במנחות ובתמורות כהנים בני ישראל וסמך, בני ישראל סומכין ואין העכו"ם סומכין (תמורה שם). אלא בלשון זכר. דכתיב לא יחליפנו דהיינו לשון זכר ולא כתיב לא תחליפנו דהוי לשון נקבה (שם ב.). מה סופינו. ממה שסופינו לרבות את האשה שאם המירה בקרבנה יהא תמורה (ערכין שם). כלומר מהיכן נלמוד שסופינו לרבות את האשה (תמורה שם). ת"ל המר ימיר. מדשנייה קרא תרי זימני (שם). הכל סומכין. לאתויי יורש, והא ודאי לכתחלה קאמר דמצוה רמיא עליה על כרחיה (חולין ב.). ותכף לסמיכה שחיטה. מדכתיב וסמך ושחט (ביצה כ.).